

28.1.2021

VN/909/2021

RAJOITUSTOIMENPITEET VIRUSMUUNNOKSEN JA EPIDEMIAN LEVIÄMISEN ESTÄMISEKSI

Tausta

Sosiaali- ja terveysministeriö on valtioneuvoston periaatepäätöksen 22.12.2020 puoltamana päivittänyt hybridistrategian [toimintasuunnitelman](#).

Uutena potentiaalisesti merkittävänä epidemiologisena uhkatekijänä on ilmennyt SARS-COV-2 virusmuunnoksia. Euroopan tautien valvonnan ja ehkäisyn keskus ECDC on arvioinut 29.12.2020 julkaisemassa riskinarviossa, että uusi Covid-19 -muunnos (SARS-CoV-2 VOC 202012/01) leviää selvästi nopeammin kuin koronaviruksen aiemman alatyypit. Vaikka tapauskuolleisuus ei vaikuta lisääntyneeltä, voi uusi virusmuunnos yleistyessään aiheuttaa selvästi aiempaa nopeammin leviävän epidemian ja lisääntyneen tapausmäärän johdosta vakavasti vaarantaa terveydenhuolto-järjestelmän kantokyvyn. Uusi virusmuunnos muodostaa siten merkittävän uuden epidemiauhan, jonka leviämistä Suomeen tulee tehokkaasti torjua. Tämän johdosta toimintasuunnitelmaan on 26.1.2021 tehty täydennys, jota valtioneuvosto on [periaatepäätöksellään](#) puoltanut.

Ministeriön 22.12.2020 antama toimintasuunnitelma ja sitä edeltäneen toimintasuunnitelman nojalla 23.10.2020 annetut ministeriöiden [toimenpidesuosituks](#) ovat edelleen voimassa. Toimintasuunnitelmassa eritellään kolme epidemian vaihetta luonnehtivaa kuvausta, joiden avulla suositusten ja rajoitusten tarvetta ja kohdentamista arvioidaan ja joita käytetään päätöksenteon tukena alueellisesti ja valtakunnallisesti. Edellä viitatuissa 23.10.2020 annetuissa suosituksissa puolestaan kuvataan ne lainsäädäntöön perustuvat toimenpidekokonaisuudet, joita kussakin epidemiavaiheessa lähtökohtana suositellaan toteutettavaksi.

Nyt annettu toimintasuunnitelman täydennys on tarkoitettu ohjaamaan, tukemaan sekä osaltaan tarkistamaan näiden toimenpidekokonaisuuksien käyttöä virusmuunnosten aiheuttamassa uudessa tilanteessa ja sen mahdollisessa kehitymisessä. Toimintasuunnitelman täydennyksessä kuvattujen toimenpidekokonaisuuksien tavoitteena on torjua epidemian kasvun uudelleen kiihtyminen ja herkemmin tarttuvan virusmuunnosten leviäminen ja siten saada lisää aikaa rokotusten ja vuodenaikavaihtelun yhteisvaikutukselle epidemian hillitsemisessä.

Toimenpiteitä käytetään niihin soveltuvan lainsäädännön mukaisesti kussakin suunnitelmassa esitetystä tilanteesta.

Tarvittavista toimenpiteistä tammikuussa 2021

Toimintasuunnitelman mukaan tartuntatautilain 6 §:n nojalla viranomaisten on ryhdyttävä välittömiin toimiin saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta. Jotta tartuntojen leviämistä voidaan tehokkaasti estää, hybridistrategian mukaisten toimenpiteiden on oltava ennakkollisia ja riittävän laaja-alaisia.

Toimintasuunnitelma sisältää kuvauksen toimenpiteiden toteuttamiseen liittyvästä lakisääteisestä toimivallasta, viranomaisrooleista ja –päätöksenteosta sekä toimenpiteiden luonteesta ja sisällöstä.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sosiaali- ja terveysministeriö				
PL 33 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 8 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	02951 63415 +358 2951 63415	kirjaamo@stm.fi stm.fi

Alueen tilannetta arvioitaessa on merkitystä annettava myös ympäröivien alueiden tartuntatilanteelle sekä valtakunnalliselle epidemiatilanteelle. Laajemmat toimenpiteet voivat olla perusteltuja jo perustasolla, mikäli valtakunnallinen ja lähialueiden epidemiologinen tilanne on vaikeutuva. Mikäli kaikista varotoimista huolimatta merkit leviämisvaiheen uhasta yleistyvät, välttämättömiä lisätoimenpiteitä ovat laajemmat ja tiukemmat alueelliset ja valtakunnalliset suositukset ja rajoitukset sekä varautuminen hoitokapasiteetin lisäykseen. Leviämisvaiheen uhatessa on perusteltua ottaa viipymättä käyttöön kaikki nämä tarpeelliset toimenpiteet.

Rajoitustoimenpiteitä ei saa myöskään purkaa ennenaikaisesti, vaan suosituksia ja rajoituksia tulee lieventää harkiten, jotta uusia tartuntaryppäitä ei pääse syntymään.

Näin ollen nykytilanne, jossa epidemia on edelleen Suomessa aktiivisesti käynnissä, ja erityisesti virusmuunnoksen mahdollinen leviäminen merkitsee ilmeistä uhkaa epidemian laajasta leviämisestä kiihtyvällä nopeudella, on välttämätöntä, että voimassaolevat rajoitustoimenpiteet alueilla niiden eri epidemiatasoilla suositellaan pysyttäväksi vähintään nykyisellä tasollaan, kunnes virusmuunnoksen leviämistä ja sen estämiseksi tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta on voitu edelleen arvioida.

Lisäksi kaikilla leviämisvaiheessa olevilla alueilla on ministeriön suosituksen mukaan toistaiseksi perusteltua ottaa käyttöön täysimääräisinä kaikki leviämisvaiheen toimenpiteet epidemian nopean kiihtymisen estämiseksi.

Keskeiset leviämisvaiheen rajoitustoimenpiteet muodostuvat

- laajimmasta valtakunnallisesta maskisuosituksesta ja etätyösuosituksesta sekä niiden tosiasiallisesta noudattamisesta
- valtion ja kuntien sekä muiden julkisyhteisöjen omaehtoisesta korkean tartuntariskin julkisten tilojen sulkemisesta sekä suosituksista yksityisille sulkea vastaavat tilat
- aikuisten ryhmäharrastustoiminnan omaehtoisesta keskeyttämisestä julkisyhteisöjen järjestämässä toiminnassa ja tiloissa sekä vastaavista suosituksista yksityisille toiminnanharjoittajille
- yleisötilaisuuksien rajoittamista koskevista päätöksistä sekä suosituksesta rajoittaa yksityistilaisuuksien järjestämistä enintään 10 henkilöön
- täysimittaisesta etäopetuksesta korkeakouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa

Näiltä osin rajoitukset ja suositukset perustuvat tartuntatautilain 6 ja 9 §:ien mukaiseen tartuntatautiviranomaisten ja kuntien lakisääteiseen tehtävään torjua tartuntataudin leviämistä sekä ehkäistä tartuntatauteja. Viranomaisilla ja kunnilla on toimivalta ja velvollisuus ao. säännösten nojalla ryhtyä kaikkiin tarvittaviin omaehtoiisiin toimenpiteisiin tarkoituksen saavuttamiseksi sekä mahdollisuus laajasti suositella väestöä sekä muita toimijoita noudattamaan omaehtoisesti vastaavia menettelytapoja. Yleisötilaisuuksien rajoittaminen perustuu tartuntatautilain 58 §:n sääntelyyn, ja päätökset kuntarajat ylittävissä tilanteissa tekee aluehallintovirasto.

Tarvittavista toimenpiteistä tilanteissa, joissa epidemian leviäminen edelleen kiihtyy

Toimintasuunnitelman täydennyksessä kuvataan ennakkollisesti kaksi epidemian edelleen kiihtymisen tilannetta ja niihin liittyvää toimenpidekokonaisuutta. Tilanteiden kriteerit ja toimenpidekokonaisuuksien sisällöt sekä arvioidut vaikutukset on tarkoitettu tukemaan viranomaisvarautumista.

Toimenpidekokonaisuuksien käyttöönoton välttämättömyyttä ja ajoitusta arvioidaan jatkuvasti yhteistyössä ohjaavien tahojen (STM, THL) sekä alueellisten viranomaisten kanssa. Toimenpiteiden käynnistämiseen alueellisissa viranomaisissa ohjataan yhdenmukaisten perusteiden sekä yhdenmukaisuuden varmistamiseksi myös valtioneuvoston myötävaikutuksella annettavalla STM:n ohjauskirjeellä, jossa kuvataan toimenpiteiden välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden perustelut, tavoiteltu aikataulu, epidemiologisten ja kokonaisvaikutusten arviointi sekä seurannan toteutus. Aikataulussa tulee ottaa huomioon toimenpidekokonaisuuden alueelliset toteutusmahdollisuudet.

Kokonaisuudet ovat:

Leviämisvaiheen toimenpiteiden määräaikaisen ja laajamittaisen käyttöönoton ohjaus: Epidemian nopean kiihtymisen tai muuntuneen viruksen leviämisen uhan perusteella STM voi THL:n lausuntoon perustuen ohjata alueita ottamaan käyttöön leviämisvaiheen suositukset ja toimenpiteet ottaen huomioon toimien oikeasuhtaisuus. Erityisesti virusmuunnosten leviämisen riskin pienentämiseksi voi olla perusteltua ottaa käyttöön eräitä leviämisvaiheen lisätoimenpiteitä, jotta tavoiteltu nopea ja tehokas kontaktien väheneminen saavutetaan. Lisätoimenpiteitä ja niiden reunaehtoja käsitellään tarkasti toimintasuunnitelman täydennyksessä. Päätökset tehdään ja suositukset annetaan alueellisissa viranomaisissa noudattaen 22.12.2020 annetussa toimintasuunnitelmassa kuvattua menettelyä ja toimivaltaa. Toimenpidekokonaisuuden käynnistäminen edellyttää erillistä valtioneuvoston puolta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos antavat tarkempia ohjeita suosituksissa tarkoitettujen lasten ja nuorten ryhmäharrastustoiminnan osalta. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi antaa ohjeita ja suosituksia etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen järjestämisestä. Lisäksi OKM, STM ja THL laativat selvityksen siitä, mitä lapsia ja nuoria tukevia ennakoivia toimia tehdään, jotta lasten ja nuorten toimintakyvyille ja hyvinvoinnille aiheutuvia haittoja voidaan minimoida.

Poikkeusolojen ja liikkumisrajoitusten käyttöönotto: Tarkoitetaan poikkeusoloja ja eri asteisten liikkumisrajoitusten käyttöönottoa edellisten toimenpiteiden lisäksi. Kyseessä on äärimmäinen toimenpide ja perusteltavissa vain, mikäli kaikki edellä kuvatut toimenpidekokonaisuudet ovat joko osoittautuneet riittämättömiksi ja epidemiatilanteen voidaan osoittaa aiheuttavan välittömän terveydenhuollon kantokyvyn ylittymisen uhan, tai väestön hengen tai terveyden turvaamiseksi se on muutoin välttämätön. Rajoitusten toimeenpano perustuisi poikkeusoloissa annettavaan valmiuslain tai perustuslain 23 §:n mukaiseen sääntelyyn.

Kansliapäällikkö

Kirsi Varhila

Johtaja

Jaska Siikavirta

Jakelu Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Kunnat, sairaanhoitopiirit ja muut kuntayhtymät
Aluehallintovirastot
Valvira

Tiedoksi
Sosiaali- ja terveysministeri Pekonen
Perhe- ja peruspalveluministeri Kiuru
Valtiosihteeri Mäkipää
Valtiosihteeri Ruuth
Opetusministeri Saramo
Tiede- ja kulttuuriministeri Saarikko
Pääministerin erityisavustaja Haapajarvi
Kansliapäällikkö Lehikoinen
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö/VKO
Oikeusministeriö
SM/poliisiosasto
Poliisihallitus
Ahvenanmaan maakunta